

ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

**ΕΚΘΕΣΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ & ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ
ΑΠΟ ΤΟ ΙΡΑΚ**

Αποσπασματική Μετάφραση

Έγγραφο Εσωτερικής Διανομής

UNHCR
Τμήμα Ενημέρωσης για Θέματα Προστασίας
Γενεύη, Φεβρουάριος 2003

Το παρόν πληροφοριακό υλικό ετοιμάσθηκε από την Διεύθυνση Πληροφοριών των Χωρών Καταγωγής του Κέντρου Τεκμηρίωσης & Έρευνας σε συνεργασία με την Στατιστική Υπηρεσία της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες & βασίζεται σε ευρέως γνωστές πληροφορίες, αναλύσεις και σχόλια. Παρατίθενται όλες οι πηγές. Η παρούσα Έκθεση δεν είναι και δεν σκοπεύει να είναι εξαντλητική όσον αφορά τις συνθήκες διαβίωσης στη χώρα ούτε αποφασιστική για τους ισχυρισμούς ασύλου των αιτούντων την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα.

Περιεχόμενα

1.2 Θεσμοί του κράτους και της κυβέρνησης

Το Κόμμα Βα'αθ

Ο Πρόεδρος και το Υπουργικό Συμβούλιο

Το Επαναστατικό Συμβούλιο

Η Εθνική Συνέλευση

Η Δικαστική Εξουσία

Οι Ένοπλες Δυνάμεις

Ειδικές Δυνάμεις και Εθνοφυλακή

Fedayeen Saddam

Φρουροί της Δημοκρατίας

Ειδική Φρουρά της Δημοκρατίας

Ειδική Προεδρική Φρουρά

Λαϊκός Στρατός

***Futuwa* (Εμπροσθοφυλακή της Νεολαίας)**

Υπηρεσίες Ασφάλειας και Πληροφοριών

Γενική Υπηρεσία Πληροφοριών

Στρατιωτική Υπηρεσία Πληροφοριών

Γενική Υπηρεσία Ασφάλειας

Ειδική Υπηρεσία Ασφάλειας

Στρατιωτική Υπηρεσία Ασφάλειας

3. Οι κυριότερες πολιτικές εξελίξεις από το 2000

3.1 Η πολιτική κατάσταση στο Ιράκ

Οι Ελεγχόμενες από την Κυβέρνηση Περιοχές στα Κεντρικά και Νότια

Οι Κουρδικές Αυτόνομες Περιοχές

Το Ιρακινό Αντικαθεστωτικό Κίνημα

5. Ευάλωτες Ομάδες

5.1 Πολιτικοί αντιφρονούντες

Οι Άραβες των Βάλτων

5.2 Εθνοτικές Μειονότητες

Οι Κούρδοι

Yazidis

Κούρδοι Faili

Τουρκμένοι

Ασσύριοι

5.3 Θρησκευτικές Ομάδες

Σίιτες Μουσουλμάνοι

Χριστιανοί

5.4 Γυναίκες

Πορνεία

5.5 Παιδιά

5.6 Επαγγελματικές Ομάδες

5.7 Άλλες Ομάδες

Λιποτάκτες και Ανυπότακτοι

Ομοφυλόφιλοι

1.2 Θεσμοί του κράτους και της κυβέρνησης

Η Αραβική Σοσιαλιστική Δημοκρατία του Ιράκ στηρίζεται στα προσωρινά Συντάγματα του 1968 και του 1990. Το κυβερνών κόμμα είναι το Βα'ath. Η νομοθετική εξουσία ασκείται από την Εθνική Συνέλευση της οποίας τα μέλη εξελέγησαν για τελευταία φορά τον Μάρτιο του 2000. Ο Πρόεδρος του Ιράκ εκλέγεται από το Επαναστατικό Συμβούλιο (Revolutionary Command Council), που είναι η ανωτάτη εξουσία. Τα μέλη του υπουργικού συμβουλίου που ασκούν καθήκοντα της εκτελεστικής εξουσίας επιλέγονται από τον Πρόεδρο, που τακτικά αντικαθιστά τους υπουργούς σε εξατομικευμένη βάση, με τελευταίο ανασχηματισμό τον Απρίλιο του 2001. Αντιπρόεδρος είναι τώρα ο Taha Yassin Ramadan και αναπληρωτές του πρωθυπουργού οι Tareq Aziz, Muhammad Hamza al-Zubaidi και Hikmat Assawi. Της κυβέρνησης του Ιράκ που εδρεύει στη Βαγδάτη, πρωτεύουσα της χώρας, ηγείται ο Saddam Hussein, ο οποίος θεωρητικά ασκεί εξουσία σε όλην την επικράτεια, αλλά στην πραγματικότητα έχει περιορισμένο έλεγχο λόγω των αεροπορικών ζωνών αποκλεισμού στα βόρεια και στα νότια της χώρας και της απόσχισης των βορείων κουρδικών περιοχών. Το βόρειο Ιράκ, όπου κυριαρχούν οι Κούρδοι απολαμβάνει από το 1991 de facto αυτονομία. Πρόκειται για τις τρεις περιφέρειες των Duhok, Erbil και Sulaimaniya και για κάποια χωριά των περιφερειών των Diyala, At-Tamim (Kirkuk) και Nineveh (Mosul).

Το Σύνταγμα προβλέπει τη διακυβέρνηση της χώρας από τρεις αμοιβαία ελεγχόμενες εξουσίες, την εκτελεστική, τη νομοθετική και τη δικαστική. Στην πράξη ούτε η νομοθετική ούτε η δικαστική είναι ανεξάρτητες από την εκτελεστική εξουσία. Στην πραγματικότητα όλες τις εξουσίες ασκεί συγκεντρωτικά ο Πρόεδρος Saddam Hussein και ένας στενός κύκλος συνεργατών του τους οποίους επιλέγει με κριτήριο την υπακοή και υποταγή στο πρόσωπό του. Το 1982 ο Saddam Hussein χρίστηκε Πρόεδρος του Επαναστατικού Συμβουλίου, Γραμματέας της Περιφερειακής Διοίκησης του Βα'ath, Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Πρωθυπουργός και Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων. Το 1987 το ένα τρίτο των μελών του Επαναστατικού Συμβουλίου και της Περιφερειακής Διοίκησης του Βα'ath κατάγονταν από την επαρχία Takriti, τόπο καταγωγής του Saddam Hussein. Όμως, το Ιράκ κυβερνά η Περιφερειακή Διοίκηση του Βα'ath, που τυπικά υπάγεται στο Εθνικό Συμβούλιο. Στην πραγματικότητα το Επαναστατικό Συμβούλιο είναι εκτελεστική, νομοθετική και δικαστική αρχή. Η Εθνική Συνέλευση αντλεί την εξουσία της από το Επαναστατικό Συμβούλιο. Επιπλέον, υπάρχει ευρύτερο σύστημα υποστήριξης που στηρίζεται σε κοινωνικο-οικονομικά προνόμια, πελατειακές και φυλετικές σχέσεις.

Ο πυρήνας του συστήματος είναι ο μηχανισμός ασφαλείας. Οι δραστηριότητες των υπηρεσιών ασφαλείας υπάγονται στο Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας που ελέγχεται από τον Saddam Hussein. Οι υπηρεσίες έχουν αλληλοκαλυπτόμενες αρμοδιότητες και δεν υπάγονται σε κεντρική διοίκηση: έτσι ενθαρρύνεται ο ανταγωνισμός και διασφαλίζεται ότι καμιά δεν είναι αρκετά ισχυρή και ικανή να απειλήσει τον Πρόεδρο Saddam Hussein.

Ακολουθεί μια μη εξαντλητική περιγραφή που έχει σκοπό να παράσχει σχηματική εικόνα των δομών και των λειτουργιών του κρατικού μηχανισμού καθώς και του δικτύου των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών του Ιράκ.

Το Κόμμα Βα'ath

Τα προσωρινά Συντάγματα του 1968 και του 1990 ορίζουν ότι το Ιράκ κυβερνάται από το Αραβικό Σοσιαλιστικό Κόμμα Βα'ath, το οποίο ιδρύθηκε το 1947 σε συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στη Δαμασκό από δύο κυρίως Άραβες διανοούμενους, τους Σύριους Michel Aflaq και Salah ad Din al Bitar. Η ιδεολογία του στηρίζεται στον παναραβισμό και στον αραβικό σοσιαλισμό. Την ίδια χρονιά ιρακινοί οπαδοί του κινήματος Βα'ath ίδρυσαν το ιρακινό τμήμα του κόμματος. Από τη σύστασή του το ιρακινό κίνημα Βα'ath αναζήτησε τα μέλη του κυρίως στους φοιτητές των κο-

λεγίων και των λυκείων, στους διανοούμενους και στους επαγγελματίες. Σχεδόν όλοι ήσαν Άραβες σουνίτες.

Τον Ιούλιο του 1968 το κίνημα Βα'αθ κατέλαβε την εξουσία στο Ιράκ και άρχισε να εφαρμόζει πρόγραμμα που είχε ως στόχο την εγκαθίδρυση «σοσιαλιστικού, ενιαίου και δημοκρατικού» πολιτεύματος. Έκτοτε, το κόμμα Βα'αθ προσπάθησε να ιδρύσει ένα δυνατό και ενωμένο Ιράκ μέσω θεσμοθετημένων κυβερνητικών δικτύων και κυβερνητικών εκστρατειών που σκόπευαν στην καταπολέμηση της εκμετάλλευσης, των κοινωνικών ανισοτήτων, των αιρετικών δογμάτων, της απάθειας και της έλλειψης της κοινωνικής συνοχής.

Εκτιμάται ότι σήμερα οι οπαδοί και οι υποστηρικτές του Βα'αθ αντιπροσωπεύουν το 10% του ιρακινού πληθυσμού ενώ τα πλήρη μέλη ή στελέχη του κόμματος δεν υπερβαίνουν το 0,2%. Τα στελέχη αποτελούν τον πυρήνα του κόμματος και το υπηρετούν ως αρχηγοί, δάσκαλοι, διαχειριστές. Πριν καταστούν πλήρη μέλη οι υποψήφιοι υποχρεούνται να παρακολουθήσουν σεμινάρια και ειδικά προπαρασκευαστικά μαθήματα¹. Το κόμμα είναι οργανωμένο στη βάση αυστηρών ιεραρχικών προτύπων με σύστημα 12 βαθμίδων. Οι προαγωγές εξαρτώνται κυρίως από την κατάρτιση, το βαθμό της συμμετοχής και την πολιτική αφοσίωση.

Το Βα'αθ στο Ιράκ χωρίζεται σε μικρότερες ομάδες (halaga) οι ολιγομελέστερες από τις οποίες συγκροτούνται σε επίπεδο γειτονιάς ή χωριού. Πολλές ομάδες αποτελούν μια τοπική οργάνωση (firqa) που δραστηριοποιείται στα αστικά κέντρα, στις κωμοπόλεις, στα γραφεία, στα εργοστάσια, στα σχολεία και σε άλλους οργανισμούς. Οι τοπικές οργανώσεις δραστηριοποιούνται στους κόλπους της δημόσιας διοίκησης και των ενόπλων δυνάμεων. Δύο έως πέντε τοπικές οργανώσεις αποτελούν μια Διεύθυνση (shabah) η οποία δρα κυρίως στα αστικά κέντρα, στις πόλεις ή σε αγροτικές περιοχές. Πάνω από τη Διεύθυνση λειτουργεί η κλαδική οργάνωση σε επίπεδο επαρχίας. Η ένωση όλων των κλαδικών οργανώσεων αποτελεί τη Διάσκεψη του Κόμματος η οποία εκλέγει το Περιφερειακό Συμβούλιο.

Το Περιφερειακό Συμβούλιο είναι το ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων του ιρακινού κόμματος Βα'αθ. Αποτελείται από εννέα μέλη που εκλέγονται από τις περιφερειακές διασκέψεις του κόμματος για 5ετή θητεία. Ο γενικός γραμματέας του Συμβουλίου είναι ο εκάστοτε αρχηγός του κόμματος. Τα μέλη του Συμβουλίου λογοδοτούν μόνον στην Περιφερειακή Διάσκεψη που συγκαλείται ετησίως για να συζητήσει και να εγκρίνει τις πολιτικές και τα προγράμματα του κόμματος. Θεωρητικά, το ιρακινό Περιφερειακό Συμβούλιο αποφασίζει τις πολιτικές του κόμματος με ομοφωνία. Στην πράξη όμως αποφασίζει για όλα τα θέματα ο αρχηγός του κόμματος.

Το Εθνικό Συμβούλιο Ελέγχου είναι θεωρητικά το ανώτατο όργανο του κινήματος Βα'αθ και ιδρύθηκε για να αποτελέσει τη κεντρική διοίκηση του αραβικού κόσμου. Στην πράξη όμως έχει περιορισμένη εξουσία στις πολιτικές που υιοθετούν και στις αποφάσεις που λαμβάνουν τα Περιφερειακά Συμβούλια του Βα'αθ στις αραβικές χώρες. Η πλήρης συμμετοχή στο κόμμα Βα'αθ αποτελεί προνόμιο και είναι υποχρεωτική για την κοινωνική και επαγγελματική ανέλιξη, την απόλαυση οικονομικών προνομίων, την πραγματοποίηση ταξιδίων στο εξωτερικό, την πρόσβαση σε καλές υπηρεσίες υγειονομικής και ιατρικής περίθαλψης, την εισαγωγή σε ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τις ευκαιρίες για επιτάχυνση των προαγωγών και άλλα προνόμια. Οι δημοσιογράφοι, οι αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων, οι υψηλόβαθμοι κυβερνητικοί αξιωματούχοι, οι επιστήμονες, οι δάσκαλοι, οι καθηγητές και το προσωπικό των πανεπιστημίων συχνά αναγκάζονται να προσχωρήσουν στο κόμμα ακόμα και όταν δεν ενστερνίζονται την ιδεολογία του.

¹ Αυτή η περίοδος μπορεί να διαρκέσει κατ' ανώτατο όριο τέσσερα χρόνια. Το κόμμα Βα'αθ ανέπτυξε προγράμματα διδασκαλίας παιδιών ηλικίας οκτώ έως δέκα τεσσάρων ετών προκειμένου να τα προετοιμάσει να προσχωρήσουν αργότερα στο κόμμα ως μέλη. Τα τέσσερα στάδια της μύησης είναι: υποστηρικτής, συμπαθών, υποψήφιος και εκπαιδευόμενος).

Ο Πρόεδρος και το Υπουργικό Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος εκπροσωπεί την ανώτατη εκτελεστική εξουσία της χώρας. Ασκή την εξουσία άμεσα ή μέσω του υπουργικού συμβουλίου. Το Σύνταγμα του 1990 προβλέπει ότι πρέπει να είναι ιρακινός στην καταγωγή και από γέννηση, αλλά δεν ορίζει τη διάρκεια της θητείας του ούτε ρυθμίζει τον τρόπο διαδοχής του. Ο αντιπρόεδρος φαίνεται να κατέχει εθιμοτυπική θέση: ο διορισμός ή η απόλυσή του εξαρτώνται αποκλειστικά από τη διακριτική ευχέρεια του προέδρου. Το υπουργικό συμβούλιο είναι το εκτελεστικό όργανο της Προεδρίας. Συζητά τις προεδρικές πολιτικές τις οποίες μεταφράζει σε προγράμματα. Τις δραστηριότητες του Συμβουλίου παρακολουθεί στενά και συντονίζει η Γραμματεία του προέδρου.

Το Επαναστατικό Συμβούλιο

Είναι το ανώτατο κρατικό όργανο λήψης αποφάσεων. Ιδρύθηκε το 1968 και έκτοτε ασκεί εκτελεστική και νομοθετική εξουσία. Πρόεδρος του Συμβουλίου είναι ο εκάστοτε Πρόεδρος του Ιράκ. Αποτελείται από οκτώ μέλη. Το μεταβατικό Σύνταγμα του 1990 ορίζει ότι το Συμβούλιο είναι αρμόδιο «να εκφράζει τη λαϊκή βούληση απομακρύνοντας από την εξουσία τα αντιδραστικά, δικτατορικά και διεφθαρμένα στοιχεία της κοινωνίας και αποδίδει την εξουσία στο λαό». Το Συμβούλιο εκλέγει τον Πρόεδρό του που είναι επίσης Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Τα μέλη του λογοδοτούν μόνο στο Συμβούλιο. Από το 1977 το κόμμα Βα'αθ αντιμετωπίζει όλα τα μέλη του Περιφερειακού Συμβουλίου του κόμματος Βα'αθ ως μέλη του Επαναστατικού Συμβουλίου. Η αλληλεξάρτηση της ηγεσίας του Επαναστατικού Συμβουλίου και του Περιφερειακού Συμβουλίου υπογραμμίζει την κυριαρχία του κόμματος στην κυβέρνηση.

Οι συνταγματικές εξουσίες του Επαναστατικού Συμβουλίου είναι εκτεταμένες. Ασκεί νομοθετική εξουσία σε συνεργασία αλλά και ανεξάρτητα από την Εθνική Συνέλευση, εγκρίνει τις αποφάσεις της κυβέρνησης για την εθνική άμυνα και την εσωτερική ασφάλεια, κηρύσσει τον πόλεμο, διατάσσει την επιστράτευση, συνάπτει ειρήνη και κυρώνει συνθήκες και διεθνείς συμφωνίες, εγκρίνει τον κρατικό προϋπολογισμό, ορίζει τους κανόνες αποπομπής των μελών του και συγκροτεί το ειδικό δικαστήριο εκδίκασής τους, εξουσιοδοτεί τον πρόεδρο ή τον αντιπρόεδρο να ασκήσουν κάποιες από τις εξουσίες του, πλην της νομοθετικής, και αποφασίζει τους εσωτερικούς κανονισμούς λειτουργίας και τις διαδικασίες των εργασιών του.

Η Εθνική Συνέλευση

Αν και η δημιουργία του Κοινοβουλίου με την ονομασία Εθνική Συνέλευση προβλεπόταν από το Σύνταγμα του 1968 το όργανο αυτό ιδρύθηκε το 1980. Η Εθνική Συνέλευση αποτελείται από 250 μέλη που εκλέγονται με μυστική ψηφοφορία κάθε 4 χρόνια από τις 250 εκλογικές περιφέρειες της χώρας. Κατά τα οριζόμενα στο Σύνταγμα η Εθνική Συνέλευση συνέρχεται από το 1980 σε δύο συνόδους ετησίως. Ασκεί νομοθετική εξουσία παράλληλα με το Επαναστατικό Συμβούλιο. Πρωταρχικό έργο της Εθνικής Συνέλευσης είναι η έγκριση των σχεδίων νόμων που προτείνει το Επαναστατικό Συμβούλιο. Επιπρόσθετα, έχει περιορισμένη εξουσία στη θέσπιση και στην εκτέλεση των νόμων, στην έγκριση του κρατικού προϋπολογισμού και των διεθνών συνθηκών και συζητά την εθνική και διεθνή πολιτική της χώρας. Έχει εξουσία επίβλεψης των κρατικών υπηρεσιών και ελέγχου των υπουργών. Όμως, η τελική αποφασιστική αρμοδιότητα όσον αφορά στη νομοθεσία ανήκει στο Επαναστατικό Συμβούλιο.

Η Δικαστική Εξουσία

Αν και το Σύνταγμα εγγυάται την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης δεν περιλαμβάνει διατάξεις για την οργάνωση των δικαστηρίων. Κατά συνέπεια, το νομικό σύστημα στηρίζεται στους νόμους που δημοσιεύει το Επαναστατικό Συμβούλιο. Το δικαστικό σύστημα αποτελείται από δικαστήρια

που εκδικάζουν αστικές, ποινικές, διοικητικές, θρησκευτικές και άλλες υποθέσεις. Τα δικαστήρια υπάγονται στη δικαιοδοσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης και όλοι οι δικαστές διορίζονται από τον Πρόεδρο, που μπορεί να ανατρέψει όλες τις δικαστικές αποφάσεις. Το κοσμικό δικαστικό σύστημα στηρίζεται εν μέρει στο γαλλικό πρότυπο και εν μέρει στο ισλαμικό δίκαιο. Οι υποθέσεις που αφορούν στην αστική κατάσταση (όπως γάμο, διαζύγια και κληρονομικά θέματα) των μελών των μειονοτήτων των Χριστιανών και των Εβραίων εκδικάζονται από ειδικά θρησκευτικά δικαστήρια που εφαρμόζουν τους ιδιαίτερους νόμους που διέπουν τις προσωπικές τους σχέσεις. Η προσωπική κατάσταση των μουσουλμάνων – σιιτών και σουνιτών – και οι διοικητικές διαφορές που αφορούν σε θρησκευτικά θέματα κρίνονται από τα ισλαμικά δικαστήρια. Σε κάποιες περιοχές τα ισλαμικά δικαστήρια συγκροτούνται από ειδικά διορισμένους θρησκευτικούς δικαστές και σε άλλες από δικαστές των κοσμικών δικαστηρίων.

Οι αστικές διαφορές κατά των οργάνων της κυβέρνησης και του «σοσιαλιστικού τομέα» και μεταξύ των κυβερνητικών οργάνων κρίνονται από τα διοικητικά δικαστήρια. Διαφορές νομολογίας των διοικητικών και των άλλων δικαστηρίων εκδικάζονται από το ανώτατο δικαστήριο της χώρας που επίσης κρίνει κατ' έφεση υποθέσεις των διοικητικών δικαστηρίων.

Τα αδικήματα που στρέφονται κατά της εσωτερικής ή της εξωτερικής ασφάλειας του κράτους εκδικάζονται από το Επαναστατικό Δικαστήριο. Σε αντίθεση με τις υπόλοιπες υποθέσεις η εκδίκασή τους δεν διέπεται από το σύστημα δικαστικής κρίσης δύο βαθμών δικαιοδοσίας. Επιπρόσθετα, το Επαναστατικό Συμβούλιο ιδρύει περιοδικά ειδικά δικαστήρια ασφαλείας, υπαγόμενα στη δικαιοδοσία της αστυνομίας και των υπηρεσιών ασφαλείας, τα οποία δικάζουν υποθέσεις κατασκοπείας, προδοσίας και «αντι-κρατικών» δραστηριοτήτων.

Οι Ένοπλες Δυνάμεις

Το μεταβατικό Σύνταγμα του 1990 ορίζει ότι η «άμυνα της χώρας είναι ιερό καθήκον» και άρα η στρατιωτική θητεία είναι υποχρεωτική. Όλοι οι ιρακινοί καταγράφονται στην ηλικία των 17 ετών μετά από πρόσκληση που τους αποστέλλουν οι αρχές. Η διάρκεια της στρατιωτικής θητείας εξαρτάται από το μορφωτικό επίπεδο. Διαρκεί 2 έως 3 χρόνια για τους εργάτες και 1 ½ χρόνο για τους πτυχιούχους².

Η έδρα του Αρχηγείου των Ενόπλων Δυνάμεων βρίσκεται στη Βαγδάτη. Από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 και τα μέσα της δεκαετίας του 1980 πολλές αλλαγές πραγματοποιήθηκαν στις ένοπλες δυνάμεις, στην πολιτική φύση τους, στο μέγεθος και στη δομή τους, στην ιεραρχία και στην ανάπτυξή τους καθώς και στις προμήθειες όπλων. Υποστηρίζεται ότι έχουν απωλέσει την επιρροή τους σε εθνικό επίπεδο.

Οι ιρακινές ένοπλες δυνάμεις ενεπλάκησαν στη βίαιη καταστολή των εξεγέρσεων που ξέσπασαν το 1991 από τους Κούρδους στο βορρά και από τους Σίιτες στο νότο της χώρας. Έργο τους είναι η αναζήτηση και η σύλληψη μελών της αντιπολίτευσης και λιποτακτών στις στέπες του νότιου Ιράκ. Τμήματα των ενόπλων δυνάμεων φέρουν την ευθύνη του σχεδιασμού και της εκτέλεσης της «Εκστρατείας Anfal» του 1988 που στρεφόταν κατά των Κούρδων και προκάλεσε το θάνατο χιλιάδων αντρών και την καταστροφή εκατοντάδων κουρδικών χωριών. Στο πεδίο των εξωτερικών σχέσεων οι ιρακινές ένοπλες δυνάμεις συμμετείχαν στον πόλεμο κατά του Ιράν, πρωτοστάτησαν στην εισβολή στο Κουβέϊτ, και αντεπιτέθηκαν στους Αμερικάνους το 1990-1991. Και οι δύο πόλεμοι συνέβαλαν στη μείωση των πόρων τους και προκάλεσαν σοβαρές απώλειες σε έμφυχο και άψυχο υλικό.

² Σύμφωνα με έκθεση κοινής Δανό-Βρετανικής Αποστολής που πραγματοποιήθηκε στο Αμμάν και στην Άγκυρα το 2002 και αφορά ιρακινούς αιτούντες άσυλο είναι δυνατόν να περιορισθεί η διάρκεια της στρατιωτικής θητείας είτε με δωροδοκία είτε με εξαγορά.

Ειδικές Δυνάμεις και Εθνοφυλακή

Εκτός από τον τακτικό στρατό υπάρχουν διάφορες παραστρατιωτικές και άλλες ομάδες που είναι υπεύθυνες για τη διεξαγωγή ειδικών επιχειρήσεων. Η συμμετοχή σε αυτές τις ομάδες είναι εθελοντική και όχι υποχρεωτική και συχνά αντιμετωπίζεται ως ζήτημα γοήτρου. Η πιο γνωστή παραστρατιωτική οργάνωση είναι η Fedayeen Saddam που ιδρύθηκε από τον Πρόεδρο της χώρας το 1995. Λαμβάνει προληπτικά μέτρα που καταστέλλουν τις διαμαρτυρίες που στρέφονται κατά του καθεστώτος. Το Σεπτέμβριο του 1996 αρχηγός της ομάδας αυτής διορίστηκε ο νεότερος γιος του προέδρου Qusay. Εκτιμάται ότι η ομάδα αριθμεί 30.000 έως 40.000 μέλη που στρατολογούνται από φυλές που είναι αφοσιωμένες στον πρόεδρο. Έχουν εξουσία να εκτελούν χωρίς δικαστική απόφαση.

Το κύριο έργο των Φρουρών της Δημοκρατίας (Al-Haris Al Jumhuri) είναι η προστασία των χώρων που επισκέπτεται ο Πρόεδρος. Υπάγονται στις άμεσες διαταγές του γιου του Qusay. Λόγω του γοήτρου και των προνομίων που συνεπάγεται η συμμετοχή σε αυτήν την ομάδα δεν παρουσιάζεται έλλειψη εθελοντών. Δεν αποκλείεται όμως κάποια από τα μέλη των Φρουρών της Δημοκρατίας να εξαναγκάστηκαν να καταταγούν σε αυτήν την ομάδα.

Η Ειδική Φρουρά της Δημοκρατίας (Al-Haris al Jumhuri al Khass) είναι επίλεκτη ομάδα. Είναι το ένοπλο τμήμα της Ειδικής Υπηρεσίας Ασφαλείας (Amn al Khass). Τα μέλη της φέρουν βαρύ οπλισμό, πυρομαχικά και τανκ και τελούν υπό τις διαταγές του Qusay. Απαγορεύεται στους σίτες μουσουλμάνους να καταταγούν σε αυτήν την παραστρατιωτική ομάδα, η οποία αποτελείται από τέσσερις ταξιαρχίες των 30.000 στρατιωτών. Αρμοδιότητα της Ειδικής Φρουράς της Δημοκρατίας είναι η φρούρηση των προεδρικών μεγάρων, η συνοδεία του προέδρου στα ταξίδια που πραγματοποιεί και η δράση της ως δύναμη άμεσης επέμβασης.

Η Ειδική Προεδρική Φρουρά (Jihaz al Himaya al – Amna) αποτελείται από 2.000 άντρες. Σχεδόν όλοι ανήκουν στη φυλή Bu-Nassir. Της ομάδας αυτής ηγείται ο Πρόεδρος. Η Ειδική Προεδρική Φρουρά φέρει την ευθύνη της προσωπικής ασφάλειας του Προέδρου ειδικά όταν ταξιδεύει. Αποτελείται από τρεις μονάδες.

Ο Λαϊκός Στρατός (Al-Jaish al Sha'abi) ιδρύθηκε το 1970 για να υποστηρίξει τον τακτικό στρατό. Θεωρείται ότι είναι η επίσημη παραστρατιωτική ομάδα του κόμματος Ba'ath και περιλαμβάνει ειδικό τμήμα νεολαίας. Τα μέλη του Λαϊκού Στρατού επιλέγονται από άντρες και γυναίκες. Όμως, ξένοι παρατηρητές έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το πρωταρχικό καθήκον του Λαϊκού Στρατού είναι πολιτικής φύσης. Κατ' αρχήν στρατολογεί νέους υποστηρικτές για το κόμμα Ba'ath και επίσης ενεργεί ως αντίβαρο στις απόπειρες πραξικοπήματος όπου πρωτοστατούν οι ένοπλες δυνάμεις.

Η Futouwa (Εμπροσθοφυλακή της Νεολαίας) ιδρύθηκε από το κόμμα Ba'ath το 1975 ως παραστρατιωτική οργάνωση στην οποία συμμετέχουν μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αγόρια και κορίτσια ηλικίας 14 έως 18 ετών μπορούν να καταταγούν σε αυτήν την ομάδα και να εκπαιδευτούν στη χρήση ελαφρών όπλων και βομβών. Στις αρχές του 1988 πολλές χιλιάδες Ιρακινοί νέοι κατετάγησαν εθελοντικά στις τάξεις αυτής της ομάδας για να εκπαιδευτούν. Οργανώθηκαν σε διμοιρίες. Από το 1994 χιλιάδες έφηβοι εκπαιδεύονται στη χρήση όπλων, για αρκετές βδομάδες, σε καλοκαιρινές κατασκηνώσεις οι οποίες χαρακτηρίζονται προπαρασκευαστικά κέντρα εκπαίδευσης νεαρών εθελοντών για την παραστρατιωτική ομάδα Fedayeen Saddam.

Υπηρεσίες Ασφάλειας και Πληροφοριών

Είναι εκτεταμένο το δίκτυο των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών που φέρουν την ευθύνη της διατήρησης της εθνικής ασφαλείας και εγγυώνται την εξουσία του προέδρου. Στην πραγματικότητα ο πρόεδρος Saddam Hussein ελέγχει το μηχανισμό ασφαλείας που αποκαλείται Al Mukhabarat. Προεδρεύει του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας που έχει αρμοδιότητα τον έλεγ-

χο, το συντονισμό και την παρακολούθηση των υπηρεσιών ασφαλείας. Οι πέντε κυριότερες οργανώσεις του ιρακινού μηχανισμού ασφαλείας και πληροφοριών είναι: η Ειδική Ασφάλεια (Al Amn al-Khass), η Γενική Ασφάλεια (Al-Amn al-Amn), η Γενική Υπηρεσία Πληροφοριών (Al-Mukhabarat al-Amna), η Στρατιωτική Υπηρεσία Πληροφοριών (Al-Istikhbarat al Askariya) και η Στρατιωτική Υπηρεσία Ασφαλείας (Al-Amn al-Askari). Σε αυτές δεν συγκαταλέγονται η Υπηρεσία Ασφαλείας του κόμματος Βά'ath και οι αστυνομικές δυνάμεις. Οι λειτουργίες των προαναφερόμενων υπηρεσιών επικαλύπτονται και οι δραστηριότητές τους αφορούν κάθε πτυχή της ιρακινής κοινωνίας. Αν και διοικούνται από κεντρική υπηρεσία ο μεταξύ τους ανταγωνισμός είναι υψηλός και η συνεργασία τους σπάνια. Εδρεύουν στη Βαγδάτη, αλλά διατηρούν γραφεία σε αρκετές πόλεις του Ιράκ. Τα περισσότερα από τα μέλη τους στρατολογούνται από φυλές αφοσιωμένες στον Πρόεδρο και κατάγονται από την ιδιαίτερη πατρίδα του. Κάθε υπηρεσία διαθέτει εσωτερικό μηχανισμό ελέγχου των μελών της. Ο γιος του προέδρου, ο Qusay, ηγείται της Ειδικής Υπηρεσίας Ασφαλείας και των Φρουρών της Δημοκρατίας και συνήθως του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας. Έτσι, είναι ο δεύτερος πιο ισχυρός άντρας στο μηχανισμό ασφαλείας.

Η Γενική Υπηρεσία Πληροφοριών (Jihaz al Mukhabarat al-Amn) έχει ισχυρούς δεσμούς με το κόμμα Βά'ath και βρίσκεται υπό τις άμεσες διαταγές του προέδρου. Θεωρείται η σημαντικότερη και ισχυρότερη υπηρεσία και είναι αρμόδια για θέματα κατασκοπείας και αντικατασκοπίας. Η Mukhabarat περιλαμβάνει πολιτικό τμήμα με πολλές πολιτικές διευθύνσεις και στρατιωτικό που φέρει ελαφρύ οπλισμό και ημι-βαρέα όπλα. Το Ειδικό Γραφείο διεξάγει ευαίσθητες και άκρως απόρρητες επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων ανακρίσεων των υπόπτων, και δραστηριοποιείται σε θέματα εκπαίδευσης και ασφάλειας. Το Γραφείο Διοίκησης είναι αρμόδιο για διοικητικά θέματα και υποστηρίζει την ιρακινή οργάνωση Mujahideen Khalq.

Η Στρατιωτική Υπηρεσία Πληροφοριών (Mudiriyat al Istikhbarat al Askariyya) είναι αρμόδια για τη διεξαγωγή ειδικών στρατιωτικών επιχειρήσεων και για τη συλλογή στρατιωτικών και στρατηγικών πληροφοριών στο εξωτερικό. Ασχολείται επίσης με τις δραστηριότητες των κουρδικών κομμάτων «Πατριωτική Ένωση του Κουρδιστάν» και «Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν» στα αυτόνομα κουρδικά εδάφη. Υπάγεται στον άμεσο έλεγχο του προέδρου. Έχει διοικητικό, πολιτικό και ειδικό τμήμα.

Η Γενική Υπηρεσία Ασφάλειας (Muditiyat al-Amn al Amna), η εθνική υπηρεσία πληροφοριών υπάγεται στον άμεσο έλεγχο του Προέδρου και είναι υπεύθυνη για την κρατική ασφάλεια. Έργο της είναι η καταμέτρηση και η παρακολούθηση των αντιφρονούντων. Διαθέτει στρατιωτική ταξιαρχία που της εξασφαλίζει τη δυνατότητα ταχείας επέμβασης και παραστρατιωτικές δυνάμεις. Συνεργάζεται στενά με τις αστυνομικές δυνάμεις. Χρησιμοποιεί εκτεταμένο δίκτυο πληροφοριοδοτών. Έχει απωλέσει την ισχύ της μετά την ίδρυση της Ειδικής Υπηρεσίας Πληροφοριών αλλά με τη διάχυτη παρουσία της σε τοπικό επίπεδο παραμένει το σημαντικότερο τμήμα του μηχανισμού πληροφοριών του Ιράκ. Εκτιμάται ότι απασχολούνται σ' αυτήν 8.000 έως 10.000 άντρες και γυναίκες, που δρουν σε κάθε πόλη και χωριό του Ιράκ καθώς και στο εξωτερικό.

Η Ειδική Υπηρεσία Ασφάλειας (Mudiriyat al-Amn al Khass) είναι υπεύθυνη για την προστασία του προέδρου και των στρατηγικά σημαντικών στόχων. Τα τελευταία χρόνια είναι έντονη η επιρροή αυτής της υπηρεσίας πληροφοριών που ιδρύθηκε το 1988, μετά το τέλος του πολέμου με το Ιράν.

Η Στρατιωτική Υπηρεσία Ασφάλειας (Mudiriyat al-Amn al-Askariya) δημιουργήθηκε το 1992 ως αυτόνομη κρατική υπηρεσία. Πρωταρχικά της έργο είναι ο εντοπισμός των αντιφρονούντων στις ένοπλες δυνάμεις και η εξασφάλιση της υποταγής τους στο καθεστώς.

Η Ειδική Υπηρεσία και η Υπηρεσία Ασφάλειας του κόμματος Βά'ath είναι ειδικά όργανα ελέγχου του κόμματος και δραστηριοποιούνται στην καταστολή των εκδηλώσεων των αντικαθεστωτικών.

3. Οι κυριότερες πολιτικές εξελίξεις από το 2000

3.1 Η πολιτική κατάσταση στο Ιράκ

Οι Ελεγχόμενες από την Κυβέρνηση Περιοχές στα Κεντρικά και Νότια

Παρά τις κυρώσεις, τη διεθνή απομόνωση και τις συχνές μικρής έντασης αεροπορικές επιδρομές αμερικανικών και βρετανικών αεροπλάνων η πολιτική κατάσταση στις ελεγχόμενες από την κυβέρνηση περιοχές του Ιράκ φαίνεται να έχει «παγιωθεί» χωρίς να παρατηρούνται πολλές αλλαγές τα τελευταία δύο χρόνια. Φαίνεται ότι το ιρακινό καθεστώς έχει προσαρμοσθεί στις διεθνείς απαιτήσεις. Υπό τον πρόεδρο Saddam Hussein η κυβέρνηση ασκεί εξουσία μέσω ενός εξεζητημένου μηχανισμού ασφάλειας και εκτεταμένου δικτύου πληροφοριοδοτών.

Οι αποφάσεις λαμβάνονται από κλειστό κύκλο ιθυνόντων που πρόσκεινται στον πρόεδρο ο οποίος εκχώρησε θέσεις εξουσίας στους δύο γιους του. Ήδη, στις εθνικές εκλογές του Μαρτίου 2000 ο γιος του προέδρου Uday εκλέχτηκε για πρώτη φορά βουλευτής. Το Μάιο του 2001 εκλέχτηκε στο 19μελές Περιφερειακό Συμβούλιο του κόμματος Ba'ath ο νεότερος γιος και διάδοχος του προέδρου στην εξουσία, ο Qusay. Εν συνεχεία διορίστηκε αναπληρωτής διοικητής του στρατιωτικού τμήματος του Ba'ath. Αυτές οι δύο θέσεις σημαίνουν τη διαδοχή του στην εξουσία του πατέρα του.

Αν και το ιρακινό καθεστώς αντιμετώπισε εσωτερικές και εξωτερικές προκλήσεις τον τελευταίο χρόνο φαίνεται ότι έχει αρχίσει να μειώνεται η νομιμοποίησή του. Σε σύγκριση με το δεκαετία του 1990 έχει αλλάξει η αντιμετώπιση της κυβέρνησης από το λαό. Υπάρχει φόβος, αλλά φαίνεται να υποχωρεί. Απόδειξη της λαϊκής οργής είναι οι βανδαλισμοί της κρατικής περιουσίας, η άρνηση εκπλήρωσης της στρατιωτικής θητείας και η λιποταξία, η πλαστογράφηση επίσημων εγγράφων, το λαθρεμπόριο, οι επιθέσεις στους ύποπτους πληροφοριοδότες και πράκτορες, η έντονη κριτική. Η επιθυμία για αλλαγή και τα «νοσταλγικά αισθήματα» για το «κράτος πρόνοιας του παρελθόντος» καθώς και η ακαταμάχητη επιθυμία μετανάστευσης αποτελούν επίσης αποδεικτικά στοιχεία της αντίθεσης στο καθεστώς. Παρά τις τοπικές αναταραχές, τις αποστασίες, τις ανατινάξεις αυτοκινήτων και τις απόπειρες δολοφονίας είναι μειωμένη η πιθανότητα εσωτερικής εξέγερσης. Το καθεστώς έχει με επιτυχία καταστείλει κάθε μορφή οργανωμένης αντίστασης.

Πρόσφατα, η κυβέρνηση ενδυνάμωσε τον πολιτικό έλεγχο επί των ενόπλων δυνάμεων. Τα σημαντικότερα αστικά κέντρα ενισχύθηκαν οι στρατώνες με παραστρατιωτικές ομάδες και τις νέες ταξιαρχίες Al Quds που ιδρύθηκαν το 2001 για την απελευθέρωση της Ιερουσαλήμ (Al Quds) από τους Ισραηλινούς. Αναφέρεται ότι οι Μαχητές του Σαντάμ (Fedayeen Saddam) δραστηριοποιήθηκαν έντονα στην αναζήτηση των λιποτακτών και στην ενθάρρυνση των νέων στρατολογουμένων να προσχωρήσουν στις ταξιαρχίες Al Quds.

Η Βασόρα φαίνεται να βρίσκεται στο επίκεντρο των προσπαθειών του καθεστώτος. Αναφέρεται ότι είναι ισχυρή η παρουσία στρατευμάτων ενώ οι βαλτώδεις περιοχές και τα χωριά που βρίσκονται γύρω από την πόλη πολιορκούνται στενά από τις αρχές του 2002. Οι επιθέσεις των κυβερνητικών δυνάμεων κατά των ύποπτων για αντίσταση φατριών έφθασαν στο απόγειό τους τον Ιούλιο του 2002. Φαίνεται ότι κύριος στόχος της κυβέρνησης ήταν ο εντοπισμός και η σύλληψη μεγάλου αριθμού λιποτακτών που είχαν καταφύγει στις βαλτώδεις περιοχές. Καθώς πλανάται ο φόβος του πολέμου αναφέρεται ότι η λιποταξία στις ένοπλες δυνάμεις αποτελεί ενδημικό φαινόμενο. Τα τελευταία δύο χρόνια η κυβέρνηση εφαρμόζει μέτρα αποξήρανσης των βάλτων προκειμένου να ανακαλύψει τους πολυάριθμους λιποτάκτες και αντάρτες, πολλοί από τους οποίους συνελήφθησαν ή αναγκάστηκαν να διασχίσουν τα σύνορα με το Ιράν.

Τον Αύγουστο του 2002 μέλη του εξόριστου Εθνικού Ιρακινού Κογκρέσου (Iraqi National Congress) ανέφεραν ότι μια από τις αντιστασιακές ομάδες αποπειράθηκε να δολοφονήσει τον Qusai Hussein ενώ κατευθυνόταν στη Βαγδάτη με αποτέλεσμα να τον τραυματίσει ελαφρά. Το

Ανώτατο Συμβούλιο για την Ισλαμική Επανάσταση στο Ιράκ (Supreme Council for Islamic Revolution in Iraq) είναι πιθανώς η μόνη ομάδα που μπορούσε να πραγματοποιήσει αυτήν την επίθεση, αλλά δεν ανέλαβε την ευθύνη.

Αν και η ιρακινή κυβέρνηση αρνήθηκε κάθε ανάμειξη στα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 η χώρα βρίσκεται στο επίκεντρο του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας» και φαίνεται επικείμενος ο κίνδυνος επίθεσης για την ανατροπή του καθεστώτος της Βαγδάτης. Η κυβέρνηση αρνείται ότι κατέχει απαγορευμένα όπλα μαζικής καταστροφής. Μετά την επίθεση στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου της Νέας Υόρκης άλλαξαν ο τόνος και το ύφος των διπλωματικών προσπαθειών της ιρακινής εθνικής και εξωτερικής πολιτικής. Ενώ οι ΗΠΑ αποστέλλουν περισσότερα στρατεύματα στις όμορες με το Ιράκ χώρες ο ιρακινός λαός ανανέωσε με το δημοψήφισμα της 15^{ης} Οκτωβρίου 2002 για άλλα επτά χρόνια τη θητεία του Saddam Hussein ως προέδρου της χώρας. Το δημοψήφισμα διεξήχθη όταν το αμερικάνικο κογκρέσο εξουσιοδοτούσε τον πρόεδρο των ΗΠΑ να αποφασίσει για την κήρυξη του πολέμου κατά του Ιράκ. Ο ιρακινός τύπος ανέφερε ότι ο πρόεδρος έλαβε το 100% των ψήφων όσων ψήφισαν.

Επικαλούμενος τα διατάγματα 225 και 226 του Επαναστατικού Συμβουλίου και ως κίνηση καλής θέλησης για στην υποστήριξη του ιρακινού λαού στο πρόσωπό του ο πρόεδρος κήρυξε στις 20 Οκτωβρίου 2002 γενική αμνηστία η οποία σε αντίθεση με τις προηγούμενες κάλυπτε λιποτάκτες, πολιτικούς αντιφρονούντες, είτε βρίσκονταν στη χώρα είτε στο εξωτερικό. Κατά τη Δήλωση του Επαναστατικού Συμβουλίου που μεταδόθηκε αυθημερόν από την τηλεόραση η αμνηστία χαρακτηρίστηκε «καθολική, ολοκληρωτική και οριστική». Το διάταγμα ορίζει ότι «αμνηστεύονται για κάθε νομική, υλική, κοινωνική και οικονομική ευθύνη οι καταδικασθέντες, οι δραπέτες και οι κρατούμενοι λόγω της θέσης τους κατά την εκπλήρωση της στρατιωτικής τους θητείας καθώς και όσοι κρατούνται για πολιτικούς λόγους. Αμνηστεύονται επίσης οι καταδικασθέντες και οι κρατούμενοι για οποιονδήποτε άλλο λόγο βάσει το νόμου, ανεξάρτητα από την ποινή ή τη μορφή της ποινής που τους επιβλήθηκε, συμπεριλαμβανομένων όσων καταδικάστηκαν σε θάνατο ή όσων θα καταδικάζονταν σε θάνατο είτε βρίσκονται εντός είτε εκτός του Ιράκ».

Από το πεδίο εφαρμογής της προαναφερόμενης αμνηστίας εξαιρέθηκαν ρητά όσοι είχαν καταδικαστεί για ανθρωποκτονία και όσοι κατηγορήθηκαν ή καταδικάστηκαν για κατασκοπεία υπέρ των ΗΠΑ ή του Ισραήλ. Σύμφωνα με τον ιρακινό τύπο αφέθηκαν ελεύθεροι και όσοι είχαν κατηγορηθεί ή καταδικαστεί για ανθρωποκτονία. Ο Υπουργός Δικαιοσύνης Munzer Ibrahim al-Saïni δήλωσε ότι αφέθηκαν ελεύθεροι και όσοι είχαν καταδικαστεί για ανθρωποκτονία και τους δόθηκε προθεσμία ενός μηνός προκειμένου να επιλύσουν φιλικά τις διαφορές τους. Όμως, παραμένει ασαφές εάν η αμνηστία εφαρμόστηκε πλήρως γιατί υπήρξαν αντιφατικές πληροφορίες³. Αναφέρθηκε ότι στην περιοχή Al-Kazimiya της Βαγδάτης και στην Hillah διαδήλωσαν αυθόρμητα συγγενείς των φυλακισμένων στην Abu Ghraib. Αίτημα των διαδηλωτών ήταν να αφεθούν ελεύθεροι οι συγγενείς τους που παρέμειναν φυλακισμένοι παρά τη διακήρυξη της αμνηστίας⁴. Ταυτόχρονα, το ειδησεογραφικό πρακτορείο Reuters ανέφερε ότι εξόριστοι ιρακινοί συνωστίζονταν

³ Στις 21.10.2002 η ιρακινή τηλεόραση ανέφερε ότι δεν υπήρχε στο Ιράκ ούτε ένα κρατούμενος ή φυλακισμένος. Είναι αδύνατον να επιβεβαιωθεί ο αριθμός όσων αφέθηκαν ελεύθεροι. Ομάδες της αντιπολίτευσης και συγγενείς πολιτικών κρατούμενων, συμπεριλαμβανομένων κυρίως των κοινοτήτων των Κούρδων και των σιτών καθώς και του Ιρακινού Κομμουνιστικού Κόμματος, παραπονέθηκαν ότι πολλοί πολιτικοί κρατούμενοι είτε δεν αφέθηκαν ελεύθεροι είτε έχουν εξαφανιστεί (το Νοέμβριο του 2002 τα κούρδικα κόμματα KDP και PUK κατηγορήσαν την ιρακινή κυβέρνηση ότι συνέχιζε να κρατά φυλακισμένους στις περιοχές που ελέγχει πάνω από 3.000 κούρδους πολιτικούς κρατούμενους).

⁴ Herald Tribune: «Οι Ιρακινοί σε μια σπάνια δημόσια διαμαρτυρία», 23.10.2002. Οι ιρακινές αρχές απάντησαν στον τύπο ότι οι φυλακές είναι άδειες. Σύμφωνα με το φύλλο της 23.10.2002 της Washington Post οι οικογένειες των φυλακισμένων και πρώην κρατούμενων θεωρούσαν ότι εκτός από όσους έχουν εξαφανιστεί κάποιοι φυλακισμένοι θα αφεθούν ελεύθεροι αφού συνέλθουν από τους τραυματισμούς που τους προκάλεσαν τα βασανιστήρια που υπέστησαν.

έξω από την Ιρακινή Πρεσβεία της Βηρυτού προκειμένου να εφοδιαστούν με διαβατήριο και να επιστρέψουν στο Ιράκ.

Τους επόμενους τρεις μήνες οι πολιτικοί της ιρακινής κυβέρνησης πληροφορούνταν για την απειλή της εισβολής των ΗΠΑ στη χώρα. Η κυβέρνηση αύξησε τα μέτρα ασφαλείας τόσο στην πόλη της Βασόρα όσο και στα περίχωρα και αποπειράθηκε να ενισχύσει τον έλεγχο της επί των ενόπλων δυνάμεων. Και ενώ σε επίπεδο εξωτερικής πολιτικής κατέβαλε κάθε διπλωματική προσπάθεια για να αποτρέψει τη στρατιωτική επίθεση στο εσωτερικό συμπεριφερόταν σαν αυτή να ήταν αναπόφευκτη. Οι περισσότερες αναφορές προέρχονται από ομάδες αντιφρονούντων και πρέπει να τύχουν προσεκτικής μεταχείρισης. Οι περισσότεροι συμφωνούν ότι οι ιρακινές αρχές κήρυξαν τη χώρα σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης και μετέθεσαν την προσοχή τους στον τομέα ασφάλειας της χώρας από τις αυτόνομες κουρδικές περιοχές στο νότο – αυξάνοντας τα μέτρα ασφαλείας των δημόσιων κτιρίων και τη στρατιωτική παρουσία στον αυτοκινητόδρομο Nasriyya – Βασόρα.

Οι Κουρδικές Αυτόνομες Περιοχές

Η Συμφωνία Ειρήνης της Ουάσιγκτον που συνήφθη το 1998 δεν έχει ακόμα εφαρμοστεί. Η Πατριωτική Ένωση του Κουρδιστάν (PUK – Patriotic Union of Kurdistan) καταγγέλλει ότι το Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν (KDP – Kurdish Democratic Party) αρνείται να καταβάλει μέρος των εσόδων του από τους δασμούς που προέρχονται από τον έλεγχο των επικερδών δρόμων λαθρεμπορίου του βορρά, στα σύνορα με την Τουρκία. Δεν υπάρχει ακόμη κοινή κουρδική κυβέρνηση. Όμως, η ειρηνευτική διαδικασία ανάμεσα στο δύο κόμματα δεν έχει σταματήσει. Το KDP συνεισέφερε στον προϋπολογισμό του PUK για το 2001 καταβάλλοντας μέρος των εσόδων του από τους δασμούς. Προοδεύει ο επαναπατρισμός των εσωτερικά εκτοπισμένων, που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις περιοχές όπου ζούσαν λόγω εμφύλιων διαμαχών. Οκτώ ομάδες εσωτερικά εκτοπισμένων επέστρεψαν το Δεκέμβριο του 2001.

Φαίνεται ότι έχει αναπτυχθεί μια νέα αίσθηση αμοιβαίας εξάρτησης ενόψει της επιδρομής των ΗΠΑ. Στις αρχές του 2002 οι ΗΠΑ διερευνούσαν τη δυνατότητα των κούρδων να στηρίξουν μια αμιγώς στρατιωτική επίθεση κατά του ιρακινού καθεστώτος. Και οι δύο πλευρές δεν οριστικοποίησαν την απάντησή τους για την υποστήριξη της αμερικανικής επίθεσης κατά του Ιράκ και τη συνεπαγόμενη αλλαγή του καθεστώτος. Απαιτείται στενότερος διάλογος και συνεργασία σε επίπεδο ασφάλειας των δύο κομμάτων. Το Σεπτέμβριο του 2002 οι αρχηγοί των δύο κομμάτων συναντήθηκαν στην Erbil όπου υπέγραψαν συμφωνία επίλυσης των διαφορών τους επαναβεβαιώνοντας τη δέσμευσή τους να συγκροτήσουν κοινή κυβέρνηση. Συμφώνησαν επίσης στη σύσταση Επιτροπής για την επίλυση των διαφορών τους.

Η Τουρκία φαίνεται ότι ανησυχεί ιδιαιτέρως με την προοπτική του de facto ανεξάρτητου κράτους στο ελεγχόμενο από τους Κούρδους Βόρειο Ιράκ. Τα κόμματα KDP και PUK υποστηρίζουν την ιδέα δημιουργίας κουρδικού κράτους. Όμως, αναφέρεται ότι τουρκικά στρατεύματα έχουν ήδη αναπτυχθεί στο κουρδικό έδαφος του Ιράκ. Η παρουσία ένοπλων ομάδων του PKK και του ιρακινού κόμματος της αντιπολίτευσης PDKI (Ιρακινού Δημοκρατικού Κόμματος του Κουρδιστάν) στα εδάφη που ελέγχει το PUK έχει περιπλέξει περισσότερο την κατάσταση. Συνεχίστηκαν οι συχνές επιδρομές των τουρκικών στρατευμάτων που καταδιώκουν τις δυνάμεις του PKK και των ιρακινών ενόπλων δυνάμεων που εισβάλλουν στις περιοχές που ελέγχει το PUK καταδιώκοντας τις ένοπλες ομάδες του Ιρακινού Δημοκρατικού Κόμματος του Κουρδιστάν.

Το 2002 η κατάσταση στο Βόρειο Ιράκ περιεπλάκη από τη δράση διάφορων ισλαμιστικών ομάδων και συμμαχιών ισλαμιστών, κυρίως από το Ισλαμικό Κίνημα στο Ιρακινό Κουρδιστάν (Islamic Movement in Iraqi Kurdistan). Πρόκειται για ένα από τα εναπομείναντα καυτά προβλήματα της περιοχής. Οι κυριότερες ισλαμικές ομάδες είναι: το Ισλαμικό Κίνημα, Jund al-Islam, Ansar al-

Islam, και οι Υποστηρικτές του Ισλάμ στο Κουρδιστάν. Ακόμα και πριν το Σεπτέμβριο του 2001 διάχυτη ήταν η πεποίθηση ότι η Jund al-Islam είχε στενές σχέσεις με την Al Qaeda και τον Osama bin Laden. Μόλις πρόσφατα ιδρύθηκε μια νέα ισλαμική οργάνωση, η Ansar al-Islam αποτελούμενη από την Jund al-Islam και άλλες ομάδες που δρουν στις περιοχές που ελέγχει το PUK. Η Ansar al-Islam κατηγορήθηκε για τις πρόσφατες ταραχές που ξέσπασαν στο Βόρειο Ιράκ και ειδικότερα ότι κήρυξε τον πόλεμο στους υποστηρικτές των δυτικών αξιών. Η ιρακινή κυβέρνηση διευκόλυνε τις μετακινήσεις αντρών και πολεμικού υλικού στα σύνορα υποστηρίζοντας ενεργά τις ισλαμιστικές ομάδες.

Στις 2.3.2003 η απόπειρα δολοφονίας του πρωθυπουργού του PUK Barham Salih πυροδότησε εντάσεις στις σχέσεις του κουρδικού αυτού κόμματος με τις ισλαμικές ομάδες που δραστηριοποιούνται στις περιοχές που ελέγχει. Η κατάσταση στην περιοχή της Halabja παραμένει τεταμένη. Οι δυνάμεις του PUK επανέκτησαν τον έλεγχο της Halabja και των γύρω χωριών που νωρίτερα ήλεγχαν το Ισλαμικό Κίνημα στο Ιρακινό Κουρδιστάν και η Ansar al-Islam. Τον Ιούλιο του 2002 ξέσπασαν πάλι μάχες ανάμεσα στην Ansar al-Islam και τις δυνάμεις του PUK. Πιστεύεται ότι σκοτώθηκαν περισσότεροι από 20 άνθρωποι. Αναφέρεται ότι οι ισλαμικές ομάδες εκτέλεσαν με αποκεφαλισμό μαχητές του PUK που είχαν αιχμαλωτίσει.

Η απόπειρα δολοφονίας του πρωθυπουργού του PUK διευκόλυνε τη διαδικασία συμφιλίωσης των δύο κουρδικών κομμάτων του Ιράκ. Από το 2001, οπότε ο αποσυρθείς πρωθυπουργός Kosrat Rasul Ali αντικαταστάθηκε από τον Barham Salih, οι σχέσεις των δύο κομμάτων βελτιώθηκαν. Το KDP κατ' επανάληψη είχε απαιτήσει την απομάκρυνση του πρώην πρωθυπουργού. Τα δύο κόμματα συνέστησαν μονάδα πληροφοριών για να παρακολουθούν τις κινήσεις και τις δραστηριότητες των τρομοκρατικών ομάδων στις περιοχές που ελέγχουν.

Η κουρδική οικονομία βελτιώθηκε σταθερά με την εφαρμογή του Προγράμματος «Πετρέλαιο για Τρόφιμα». Η ευθύνη του Ο.Η.Ε. για την υλοποίηση του προγράμματος στο βορρά φαίνεται ότι συνέβαλε στη στήριξη και στην άνθηση της οικονομίας, σε αντίθεση με τις νότιες και κεντρικές περιοχές της χώρας. Υλοποιήθηκαν και άλλα προγράμματα, όπως έργα αρδρευτικά, ανακαίνισης / αποκατάστασης νοσοκομείων, σχολείων ακόμα και ξενοδοχείων. Οι πολιτικοί παραπονούνται για τις παρατεταμένες περιόδους αναμονής στην παράδοση υλικών και εξοπλισμού.

Το Ιρακινό Αντικαθεστωτικό Κίνημα

Δεν υπάρχει ενιαίο αντιπολιτευτικό μέτωπο με ισχυρό ηγέτη αποδεκτό από τον ιρακινό λαό. Η κατάσταση αυτή οφείλεται εν μέρει στην επιτυχία με την οποία ο ιρακινός πρόεδρος και η κυβέρνηση έχουν εκμηδενίσει τα περισσότερα αντιπολιτευτικά κινήματα της χώρας και στον εξαναγκασμό χιλιάδων πολιτών να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους. Καθώς το Ιράκ είναι πολύ-εθνοτική χώρα πολλές από τις ομάδες της αντιπολίτευσης, όπως τα κουρδικά κόμματα, το Ανώτατο Συμβούλιο για την Ισλαμική Επανάσταση το Ιράκ (SCIRI), το Ιρακινό Κομμουνιστικό Κόμμα (ICP) και άλλες εκπροσωπούν ιδιαίτερα εθνικά, θρησκευτικά ή ιδεολογικά συμφέροντα. Δεν υπάρχει συμφωνία για την μετά Saddam δομή του Ιράκ και είναι ανάμεικτες οι αντιδράσεις στα σχέδια των ΗΠΑ να κηρύξουν τον πόλεμο στη χώρα και να ανατρέψουν το παρόν καθεστώς.

Αυξάνεται ο αριθμός των εξόριστων ομάδων της αντιπολίτευσης οι περισσότερες από τις οποίες εδρεύουν στο Λονδίνο. Στα μέλη τους συγκαταλέγονται διανοούμενοι, πρώην πολιτικοί, στρατιωτικοί και άλλοι πρόσφυγες. Μόνον το SCIRI που εδρεύει στην Τεχεράνη, στο Ιράν, διατηρεί σημαντικές δυνάμεις στο Ιράκ. Μαζί με το Ιρακινό Κομμουνιστικό Κόμμα είναι η μόνη ομάδα που λειτουργεί με βάση το Ιράκ.

Στις 15 Ιουλίου 2002 η Ιρακινή Στρατιωτική Συμμαχία (Iraqi Military Alliance – IMA), μια ομάδα εξόριστων στρατιωτικών, χρηματοδότησε διάσκεψη της ιρακινής αντιπολίτευσης που πραγματοποιήθηκε στο Λονδίνο. Κατά τη διάσκεψη προτάθηκε η δημιουργία μιας «Επιτροπής

Παρακολούθησης των Στρατιωτικών Πτυχών της Αλλαγής του Ιρακινού Καθεστώτος». Αρκετές ομάδες της ιρακινής αντιπολίτευσης συμμετείχαν με αντιπροσώπους, όπως το Ιρακινό Εθνικό Κογκρέσο (INC), που υποστήριξαν καθολικά τη διάσκεψη. Το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ χαρακτηρίζει το Ιρακινό Εθνικό Κογκρέσο (Iraqi National Congress) αναξιόπιστο και διεφθαρμένο ενώ αντίθετα το Αμερικανικό Πεντάγωνο το υποστηρίζει.

Το Ιρακινό Κομμουνιστικό Κόμμα ανακοίνωσε πρόσφατα την αντίθεσή του στην «επιλογή του πολέμου» και απηύθυνε έκκληση στη διεθνή κοινότητα να συμπαρασταθεί στον αγώνα του ιρακινού λαού κατά της δικτατορίας και του πολέμου και υπέρ της δημιουργίας ενωμένου και δημοκρατικού ομοσπονδιακού ιρακινού κράτους. Το δύο κομματικό κράτος, PUK και PDK αντιμετωπίζουν επιφυλακτικά το ενδεχόμενο της επίθεσης καθώς φοβούνται ότι κινδυνεύει η αυτονομία τους. Το Ανώτατο Συμβούλιο για την Ισλαμική Επανάσταση το Ιράκ (SCIRI) δεν έχει λάβει σαφή θέση, ειδικότερα αφότου ο πρόεδρος Μπους συμπεριέλαβε το Ιράν στον «Άξονα του Κακού».

Η πλέον πρόσφατη και μεγαλύτερη συνάντηση όλων των εξόριστων ιρακινών ομάδων πραγματοποιήθηκε στο Λονδίνο στις 16.12.2002. Εκατοντάδες αντιπροσωπείες 50 εθνικών, θρησκευτικών και πολιτικών ομάδων συζήτησαν για το νέο ιρακινό κράτος και ειδικά για τη σύσταση μιας 50μελούς επιτροπής συντονισμού των ομάδων της αντιπολίτευσης. Η βάση της νέας κυβέρνησης είναι ένα πολύ-εθνοτικό, δημοκρατικό και ομοσπονδιακό σύστημα που θα εφαρμόσει μεταρρυθμίσεις στο νομικό, δικαστικό και διοικητικό σύστημα του Ιράκ. Κάποιες μικρές ομάδες εξέφρασαν φόβο παραγκώνισης από τα μεγαλύτερα κόμματα της αντιπολίτευσης. Στις 25.2.2003 μέλη των ιρακινών ομάδων της αντιπολίτευσης συναντήθηκαν πάλι με αντιπροσωπεία της αμερικανικής κυβέρνησης στη Salahuddin του ιρακινού Κουρδιστάν που ελέγχεται από το PDK.

5. Ευάλωτες Ομάδες

5.1 Πολιτικοί αντιφρονούντες

Δεν φαίνεται να υπάρχει σαφής ορισμός των πολιτικών αντιφρονούντων. Ο Ειδικός Απεσταλμένος του ΟΗΕ για το Ιράκ αναφέρει αύξηση των εκτελέσεων για πράξεις «δολιοφθοράς που πλήττουν την εθνική οικονομία». Πολύ συχνά το καθεστώς τιμωρεί όχι μόνον τον ύποπτο αντίπαλό του, αλλά επίσης και τα μέλη της οικογένειάς του προκειμένου να τον εξαναγκάσει να επιστρέψει στη χώρα, εάν έχει ήδη διαφύγει στο εξωτερικό. Αυτή η μορφή συλλογικής τιμωρίας έχει ευρέως κατακριθεί. Η από 11.4.2002 απόφαση της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου στο Ιράκ αναφέρει ότι καταστέλλεται «κάθε είδους αντίθεση» στο καθεστώς και ειδικότερα οι ιρακινοί αντιφρονούντες που ζουν στο εξωτερικό και οι οικογένειές τους στο Ιράκ που απειλούνται και κινδυνεύουν από κακομεταχείριση. Αναφέρονται εξωδικαστικές εκτελέσεις και είναι συχνά τα βασανιστήρια των οικογενειών που ζουν στο Ιράκ και έχουν συγγενείς που είναι πρόσφυγες στο εξωτερικό. Όσα μέλη της οικογένειας συνεχίζουν να παραμένουν στη χώρα υπομένουν διάφορες μορφές κακομεταχείρισης προκειμένου να εξαναγκαστούν οι εξόριστοι συγγενείς τους να σταματήσουν κάθε πολιτική δράση που στρέφεται κατά της χώρας. Παρά την αυστηρή εφαρμογή αυτής της πολιτικής καταστολής κάθε μορφής αντιπολίτευσης η ιρακινή κυβέρνηση έχει με επιτυχία εξαφανίσει κάθε μορφή αντικαθεστωτικής δράσης στα όρια της χώρας και έχει αναγκάσει χιλιάδες ιρακινούς πολίτες να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους. Τα παραπάνω δεν αφορούν μόνον τα μέλη συγκεκριμένων κομμάτων, εθνικών ομάδων ή τους Σιίτες. Πρόσφατα η προαναφερόμενη κατασταλτική πολιτική περιλαμβάνει την εκτέλεση αξιωματικών των ενόπλων δυνάμεων, μελών των δυνάμεων ασφαλείας και του κλειστού κύκλου ιθυνόντων του Προέδρου και της φατρίας Tikrit που κατηγορήθηκαν για προδοσία ή συνωμοσία σε βάρος του Saddam Hussein.

Οι Άραβες των Βάλτων

Πρόκειται για τις φυλές που ζουν στις βαλτώδεις περιοχές των ποταμών Τίγρη και Ευφράτη, στα νότια της χώρας και είναι Μουσουλμάνοι Σίιτες. Ιδιαίτερα εκτεταμένες είναι οι διώξεις των ύποπτων πολιτικών αντιφρονούντων και η αναγκαστική μετεγκατάστασή τους στα βόρεια της χώρας. Επιπλέον, η πληθυσμιακή αυτή ομάδα έχει στερηθεί τα τελευταία χρόνια τον παραδοσιακό τρόπο ζωής της λόγω των μέτρων αποξήρανσης πλέον του 80% των ελωδών περιοχών που εφαρμόζει η κυβέρνηση. Κατά κάποιον τρόπο ο πολιτικός στόχος της προσβασιμότητας των ιρακινών στρατευμάτων στους βάλτους – αποτρέποντας τους λιποτάκτες και τις ομάδες της αντιπολίτευσης από την αναζήτηση καταφυγίου σε αυτές τις περιοχές – προκάλεσε σημαντική οικολογική καταστροφή και την εξαφάνιση ενός τρόπου ζωής χιλιάδων χρόνων. Σύμφωνα με τον Ειδικό Απεσταλμένο του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Ιράκ, κύριον Max van der Stoep φαίνεται ότι διογκώνονται οι σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράττονται από την ιρακινή κυβέρνηση σε βάρος των Αράβων των Βάλτων.

Στις παραβιάσεις συγκαταλέγονται στρατιωτικές επιθέσεις κατά αμάχων σε κατοικημένες περιοχές, στις πόλεις του νότου Al-Nassiriya, Amara και Βασόρα. Αναφέρεται ότι οι κυβερνητικές δυνάμεις συνέλαβαν αμάχους σε αυτές τις περιοχές. Αν και στόχος των στρατιωτικών επιθέσεων ήταν ο εντοπισμός των λιποτακτών που κατέφυγαν στις φυλές των βάλτων οι συλληφθέντες ήσαν αθώοι πολίτες, συμπεριλαμβανομένων ηλικιωμένων, γυναικών και παιδιών. Στα πλαίσια αυτής της εκστρατείας καταστολής οι κυβερνητικές δυνάμεις πυρπόλησαν σπίτια και αγρούς και γκρέμισαν σπίτια. Η κυβέρνηση περιορίζει επίσης τη διάθεση των τροφίμων και του ιατρικού υλικού στο νότο και ειδικότερα την πρόσβαση των Σιιτών σε τρόφιμα, φάρμακα, πόσιμο νερό και μέσα μεταφοράς, ενώ χιλιάδες πολίτες των επαρχιών Nasiriyya και Βασόρα στερήθηκαν το συσσίτιο που δικαιούνταν κατ' εφαρμογή του Προγράμματος του ΟΗΕ Πετρέλαιο για Τρόφιμα.

5.2 Εθνοτικές Μειονότητες

Οι Κούρδοι

Αν και το Προσωρινό Σύνταγμα του 1990 αναγνωρίζει ρητά τον «κουρδικό εθνικισμό» και τα «εθνικά δικαιώματα του κουρδικού λαού» αναφέρεται ότι η κυβέρνηση του Ιράκ συνεχίζει να εφαρμόζει την πολιτική αραβοποίησης με το μέτρο της αναγκαστικής εσωτερικής μετεγκατάστασης. Αναφέρεται ότι εφαρμόζονται ταυτόχρονα προγράμματα στις περιφέρειες Kahnaqin, Makhmour, Sinjar και Sheikhan. Πιστεύεται ότι οι αναφορές για διακριτική μεταχείριση των μη αράβων πολιτών και η αναγκαστική αραβοποίηση αποτελούν μέρος της γενικότερης πολιτικής που έχει ως στόχο τη μείωση του ποσοστού του μη αραβικού πληθυσμού στις πετρελαιοφόρες περιοχές της περιφέρειας του Κιρκούκ. Αναφέρεται ότι οι μη άραβες πολίτες δεν έχουν πρόσβαση σε ευκαιρίες απασχόλησης και εκπαίδευσης και δέχονται απειλές που στρέφονται κατά της σωματικής τους ακεραιότητας.

Τον Απρίλιο του 2002 η κουρδική εφημερίδα Kurdistan New που εδρεύει στη Suleimaniya ανέφερε ότι η ιρακινή κυβέρνηση άρχισε να εφαρμόζει εντατικότερα μέτρα εκτόπισης των Κούρδων και των Τουρκμένων. Ταυτόχρονα επεσήμανε την ανοικοδόμηση 200 οικιών που προορίζονταν για τη στέγαση αραβικών οικογενειών του νότου.

Από τις αρχές του 2002 άρχισαν να παραχωρούνται στους άραβες πολίτες μεγάλες εκτάσεις στις ελεγχόμενες από την κυβέρνηση κουρδικές περιοχές. Κατ' εφαρμογή διαταγής του περιφερειακού γραμματέα του κόμματος Ba'ath απαγορεύεται στους κούρδους να συνάπτουν συμφωνίες για μαγαζιά και άλλου είδους επιχειρήσεις. Οι κάτοικοι κουρδικής, ασσυριακής και τουρκμενικής καταγωγής στερούνται τα συνταγματικά δικαιώματά τους και αντιμετωπίζονται ως πολίτες δεύτερης κατηγορίας. Οι Κούρδοι δικαιούνται να πωλούν τα σπίτια τους μόνον σε άραβες. Αναφέρεται ότι απαγορεύεται στους κούρδους να ανεγείρουν ή να ανακαινίζουν την ακίνητη περιου-

σία τους. Επίσης, απαγορεύεται στους κούρδους να καταγράψουν την περιουσία τους ή να κληρονομήσουν ακίνητη περιουσία. Αναφέρεται επίσης ότι δεν επιτρέπεται στους κούρδους που εγκαταλείπουν το Κιρκούκ να επιστρέψουν σ' αυτό.

Τον Ιανουάριο του 2002 ο πρόεδρος Saddam Hussein εξέδωσε μέσω του Υπουργείου Εσωτερικών οδηγία προς τη διοίκηση της πόλης al-Tarmim (Κιρκούκ) για τη διεξαγωγή ανακρίσεων για τα αίτια θανάτου κάθε κούρδου από το 1991 έως το 1996, με στόχο την απέλαση των οικογενειών όσων κούρδων σκοτώθηκαν στη «μάχη απελευθέρωσης του Κιρκούκ» όταν κατά την εξέγερση του 1991 οι κουρδικές δυνάμεις κατέλαβαν για σύντομο χρόνο την πόλη του Κιρκούκ.

Yazidis

Είναι ομάδα που ομιλεί τη γλώσσα Kurmanji και είναι αποκλειστικά κουρδικής καταγωγής. Στα πιστεύω τους ενσωματώνονται πτυχές διαφόρων σημαντικών θρησκειών της περιοχής, συμπεριλαμβανομένων του ζωροαστρισμού, του ισλαμισμού, του νεστοριανισμού, του ιουδαϊσμού και του μανιχαϊσμού. Έτσι τα μέλη άλλων θρησκευτικών ομάδων τους αντιμετωπίζουν με καχυποψία. Αναφέρεται ότι ο πληθυσμός των Yazidis του Ιράκ ανέρχεται από 30.000 έως 120.000 που διαμένουν κυρίως στην περιοχή της Μοσούλης. Αρχηγός των Yazidis είναι ο Tashin Baik Ansifiri. Ο ισχυρισμός ότι είναι υπηρέτες του διαβόλου καθώς και άλλες παραπλήσιες απόψεις στερούνται σοβαρότητας. Αβάσιμα αναφέρεται ότι λόγω των θρησκευτικών τους πεποιθήσεων υποφέρουν από οργανωμένες και εκτεταμένες διώξεις από την ιρακινή κυβέρνηση ή τους κούρδους. Όμως μπορεί να εξαναγκαστούν σε μετεγκατάσταση από την περιοχή της Μοσούλης λόγω της κουρδικής καταγωγής τους.

Κούρδοι Faili

Πρόκειται για κουρδικές φυλές που ζουν στα σύνορα Ιράν-Ιράκ. Σύμφωνα με αναφορά που απεστάλη το 1998 στον Ειδικό Απεσταλμένο του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Ιράκ εκατοντάδες κούρδοι Faili και άλλοι πολίτες ιρακινής καταγωγής που είχαν εξαφανιστεί στις αρχές της δεκαετίας του 1980 κατά τη διάρκεια του ιρανο-ιρακινού πολέμου κρατούνται χωρίς να έχουν ενημερωθεί οι οικείοι τους στη φυλακή Abu Ghraib στα περίχωρα της Βαγδάτης. Πρόκειται για άτομα που κρατούνται για 18 χρόνια σε ιδιαίτερα σκληρές συνθήκες χωρίς να έχει απαγγελθεί σε βάρος τους κατηγορία ή να έχουν δικαστεί. Αναφέρεται ότι αρκετοί από αυτούς τους κρατούμενους χρησιμοποιήθηκαν ως πειραματόζωα στα παράνομα προγράμματα κατασκευής χημικών και βιολογικών όπλων που εφαρμόζει το Ιράκ.

Οι Τουρκμένοι

Από το 1998 εφαρμόζεται πολιτική αναγκαστικής μετεγκατάστασης των Τουρκμένων στο βόρειο Ιράκ και στο νότο, ειδικότερα στην περιοχή του Κιρκούκ. Ο αρχηγός του συνασπισμού των κομμάτων των Τουρκμένων δήλωσε ότι περίπου 5.000 Τουρκμένοι ζουν σε «απάνθρωπες συνθήκες στο Βόρειο Ιράκ». Το 1998 ξέσπασαν στις κουρδικές περιοχές μάχες ανάμεσα στους Τουρκμένους και στο PUK μετά από αρκετές απόπειρες δολοφονίας πολιτικών του PUK. Όμως, το 2001 και το 2002 βελτιώθηκαν οι σχέσεις του PUK και των κομμάτων των Τουρκμένων.

Ασσύριοι

Στο Ιράκ οι Ασσύριοι αποτελούν θρησκευτική και εθνοτική μειονότητα. Οι ισχυρισμοί ότι υποφέρουν από διώξεις από την ιρακινή κυβέρνηση βασίζονται στην εθνοτική καταγωγή τους. Από τα μέσα του 1997 οι ιρακινές αρχές απέλασαν τους Ασσύριους της περιοχής του Κιρκούκ στις κουρδικές περιοχές του βορρά βασιζόμενες στην εθνοτική καταγωγή τους. Η περιοχή του Κιρκούκ και τα πετρελαιοφόρα κοιτάσματά της είναι στρατηγικής σημασίας και η κυβέρνηση προτίθεται

να τη διατηρήσει εθνοτικά καθαρή. Ομάδες Ασσυρίων ανέφεραν πολλές περιπτώσεις μαζικής βίας που υπέστησαν από τους Μουσουλμάνους οι Χριστιανοί του βορρά τα χρόνια που ακολούθησαν τη δημιουργία των αυτόνομων περιοχών. Σύμφωνα με την έκθεση του 2000 του Αμερικάνικου Υπουργείου Εξωτερικών οι Ασσύριοι φοβούνται τις επιθέσεις του ΡΚΚ (Τούρκικο Κόμμα των Κούρδων Εργατών) που μάχεται κατά των γηγενών κούρδων του Βορείου Ιράκ. Συχνά οι Χριστιανοί νοιώθουν ότι βρίσκονται ανάμεσα στα πυρά των αντιμαχόμενων κουρδικών ομάδων. Όμως αναμένεται να αλλάξει η κατάσταση των Ασσυρίων μετά την αποχώρηση του ΡΚΚ από το Βόρειο Ιράκ και την αποκατάσταση των σχέσεων των δύο κουρδικών κομμάτων, του ΡΚΚ και του ΡΥΚ. Η Ειρηνευτική Συμφωνία της Ουάσιγκτον του 1998 εγγυάται στους Ασσύριους της περιοχής την άσκηση των δικαιωμάτων τους. Όπως και άλλες χριστιανικές ομάδες οι Ασσύριοι αντιμετωπίζουν δυσκολίες που οφείλονται στην ισχυρή παρουσία των ισλαμικών κομμάτων στο Βόρειο Ιράκ. Όμως, δεν έχουν αναφερθεί περιστατικά βίας από ισλαμικές ομάδες σε βάρος των ασσυρίων.

Εκατοντάδες έχουν εξαφανιστεί από τον Αύγουστο του 1996 την επαύριον της σύντομης ιρακινής στρατιωτικής κατοχής του χριστιανικού τμήματος της Erbil (Ainkawa). Πολλοί κάτοικοι της Ainkawa δολοφονήθηκαν στα τέλη του 1997 και κατά το 1998 στα πλαίσια της εκστρατείας «εκκαθάρισης των φυλακών».

5.3 Θρησκευτικές Ομάδες

Σίιτες Μουσουλμάνοι

Στο Ιράκ αποτελούν τη θρησκευτική πλειοψηφία. Όμως τη χώρα κυβερνά μια επίλεκτη ομάδα σουνιτών μουσουλμάνων. Η ιρακινή κυβέρνηση θεωρεί τους σίιτες αντιπολίτευση επειδή μάχονταν για τη διακυβέρνηση των εδαφών τους. Καθώς πρόσφατα κυκλοφόρησαν φήμες ότι ο μεγαλύτερος γιος του S. Hussein, ο Udai ασπάστηκε το σιιτισμό και λαμβάνοντας υπόψη ότι η δεύτερη γυναίκα του προέδρου είναι σίιτισσα είναι δύσκολο να καθορισθεί αν οι σίιτες μουσουλμάνοι αντιμετωπίζουν διακριτική μεταχείριση και κατασταλτικές πρακτικές λόγω της θρησκείας τους. Η δίωξη των Αράβων σιιτών, ειδικά μετά το 1991 πρέπει να εξετάζεται υπό το φως των σχέσεών τους με το καθεστώς του Ιράν και με μια από τις σημαντικότερες ομάδες της αντιπολίτευσης, το Ανώτατο Συμβούλιο για την Ισλαμική Επανάσταση στο Ιράκ (SCIRI) που εδρεύει στην Τεχεράνη. Πολλοί σίιτες κληρικοί αντιμετωπίζουν με κριτικό πνεύμα την ιρακινή κυβέρνηση καθώς αρνήθηκαν να στηρίξουν δημόσια τον πρόεδρο της χώρας. Οι σίιτες του νότου βοήθησαν τους λιποτάκτες και τα μέλη των ομάδων της αντιπολίτευσης να κρυφτούν από τα κυβερνητικά στρατεύματα. Περαιτέρω, η εξέγερση του 1991 στο νότο προκάλεσε ιδιαίτερα αυξημένες εντάσεις και αίσθημα δυσπιστίας στην ιρακινή κυβέρνηση όσον αφορά στους σίιτες μουσουλμάνους.

Στους σίιτες Άραβες του νοτίου Ιράκ δεν επιτρέπεται να προσεύχονται συλλογικά κάθε Παρασκευή, μπορούν να δανείζονται βιβλία από τις βιβλιοθήκες των τζαμιών με περιορισμούς, δεν έχουν δικαίωμα να οργανώνουν ταφικές τελετές πλην όσων οργανώνουν οι αρχές, απαγορεύεται η δημοσίευση ή η μετάδοση υλικού που απευθύνεται στους σίιτες μουσουλμάνους. Όμως, κατά την επίσκεψη που πραγματοποίησε στο Ιράκ το 2002 ο Ειδικός Απεσταλμένος του ΟΗΕ αποκόμισε την εντύπωση ότι οι Άραβες σίιτες είχαν ακώλυτη πρόσβαση στους ιερούς τόπους τους και στα τζαμιά. Πρόσθεσε όμως ότι δεν βρέθηκε σε χώρο λατρείας σιιτών Παρασκευή. Συνέχισε όμως να λαμβάνει αναφορές για θρησκευτική δίωξη των Αράβων σιιτών στο Ιράκ. Μια ιδιαίτερη υπόθεση που αφορούσε στο θάνατο του σπουδαίου σίιτη δασκάλου Ayatollah Hussein Bahr al-Aloom αποδεικνύει ότι συνεχίζεται η κατασταλτική πολιτική σε βάρος των κληρικών που εκφράζουν την αντίθεσή τους στο καθεστώς. Υπογραμμίζεται ότι δεν υπάρχουν βάσιμες αποδείξεις για τη δολοφονία του Ayatollah και η κυβέρνηση αρνήθηκε κάθε ανάμειξη. Σύμφωνα με το Υπουργείο Εξωτε-

ρικών των ΗΠΑ η εκστρατεία της κυβέρνηση για αφανισμό των ανώτατων θρησκευτικών ηγετών των σιιτών με φόνους, δολοφονίες και συνοπτικές εκτελέσεις εντάθηκε από το 1998 έως το 1999.

Το Ιρακινό Κομμουνιστικό Κόμμα ανέφερε το Σεπτέμβριο του 2002 ότι τον Ιούλιο της ίδιας χρονιάς ενημερώθηκαν οι οικογένειες πέντε αντρών κατοίκων της Βασόρα που είχαν συλληφθεί το Νοέμβριο του 2001 ενημερώθηκαν για την εκτέλεση των συγγενών τους με την κατηγορία ότι ανήκουν σε «θρησκευτικά κόμματα που λειτουργούν ως πράκτορες του Ιράν». Τα θύματα ανήκαν σε φυλή που είχε υποστεί μέτρα κακομεταχείρισης και κατασταλτικές πρακτικές της ιρακινής κυβέρνησης. Τον Ιανουάριο του 1999 η κυβέρνηση του Ιράκ εκτέλεσε εκατοντάδες σίιτες και διέταξε την κράτηση περισσότερων στο νότο. Επιπλέον, συνέχει να διατάσσει την αναγκαστική μετεγκατάστασή τους στο βορρά.

Χριστιανοί

Στο Ιράκ κατοικούν 1.500.000 Χριστιανοί που πιστεύουν κυρίως σε ανατολικά χριστιανικά δόγματα. Στις ελεγχόμενες από την κυβέρνηση περιοχές κάποιοι έχουν καταλάβει σημαντικές θέσεις του δημόσιου βίου και στον ιδιωτικό τομέα. Ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης Tariq Aziz είναι χριστιανός χαλδαίος. Στο βορρά τα δικαιώματα των Χαλδαίων εγγυάται η Συμφωνία της Ουάσιγκτον του 1998 που υπέγραψαν τα κουρδικά κόμματα KDP και PUK. Πρόσφατα, οι Χριστιανοί του Βόρειου Ιράκ εξέφρασαν την ανησυχία τους για την αύξηση των ισλαμικών κομμάτων και την αντι-χριστιανική τους στάση.

5.4 Γυναίκες

Η κυβέρνηση του Ιράκ έχει κυρώσει τη Σύμβαση του 1986 για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων σε Βάρος των Γυναικών, αλλά δεν έχει υπογράψει τη Σύμβαση για τα Πολιτικά Δικαιώματα των Γυναικών. Όμως, το Ιράκ έχει υιοθετήσει και εφαρμόζει εθνική νομοθεσία για την προστασία των γυναικών από τη βία. Όμως, από εκθέσεις προκύπτει ότι η προαναφερόμενη νομοθεσία δεν εφαρμόζεται αυστηρά καθώς παρατείνεται η πολιτική και η οικονομική κρίση στη χώρα. Περαιτέρω, τα κορίτσια υποφέρουν από την έλλειψη εκπαίδευσης που οφείλεται στην επιδείνωση της οικονομικής και ανθρωπιστικής κατάστασης. Όταν οι οικογένειες αδυνατούν να εξασφαλίσουν την εκπαίδευση όλων των παιδιών προτιμούν να στερήσουν από τα κορίτσια τη δυνατότητα μόρφωσης.

Το Ιράκ είναι αυστηρά φυλετική κοινωνία. Οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν την τιμή της οικογένειας και κάθε υποψία για το σεβασμό που απολαμβάνουν, συμπεριλαμβανομένης κάθε επίθεσης κατά της τιμής τους από άντρες εντός ή εκτός της οικογένειας, ακολουθείται από απόπειρα κάθαρσης της σπλωμένες φήμης της οικογένειας, που συχνά οδηγεί στο θάνατο της γυναίκας. Το τυπικό αυτό εφαρμόζεται αυστηρότερα στις αγροτικές περιοχές του βορρά και στα χωριά των κεντρικών και νότιων περιοχών της χώρας παρά στα αστικά κέντρα, όπου οι άνθρωποι συνδέονται χαλαρά με τις φυλές τους. Βέβαια, οι φόνοι τιμής, συμπεριλαμβανομένων των «οικιακών ατυχημάτων» στις περιπτώσεις όπου υπάρχει η υποψία ότι οι γυναίκες δεν είναι γόνιμες, είναι γενικευμένο φαινόμενο. Προς την κατεύθυνση της θετικής εξέλιξης υιοθετήθηκε το 2000 στο βόριο Ιράκ νομοθεσία που προβλέπει την άσκηση ποινικής δίωξης κατά των αρρένων μελών της οικογένειας που ενέχονται για εγκλήματα τιμής με θύματα γυναίκες της οικογένειας. Στις κεντρικές και νότιες περιοχές του Ιράκ τα εγκλήματα τιμής δεν τιμωρούνται καθώς σύμφωνα με νόμο του 1990 οι άντρες που σκοτώνουν γυναίκες λόγω της «ανήθικης συμπεριφοράς τους» μπορεί να παραμένουν ατιμώρητοι.

Γυναίκες ηλικίας κάτω των 45 ετών και παιδιά πρέπει να ταξιδεύουν με συνοδό, όπως το σύζυγό τους, τον πατέρα τους ή ένα στενό άρρεν μέλος της οικογένειας που έχει τη σχετική άδεια του συζύγου ή του πατέρα να συνοδεύσει τη σύζυγο ή την κόρη του αντίστοιχα.

Στο Ιράκ λειτουργούν στρατόπεδα στρατιωτικής εκπαίδευσης και ένοπλες μονάδες για γυναίκες που υπάγονται στην οργάνωση και στην εποπτεία του κόμματος Ba'ath. Δεν αναφέρεται εάν αυτή η στρατιωτική εκπαίδευση είναι υποχρεωτική ή εάν οι γυναίκες και να κορίτσια εξαναγκάζονται να υπηρετήσουν τις ένοπλες δυνάμεις.

Εκτός από τις περιπτώσεις των εγκλημάτων τιμής ο Ειδικός Απεσταλμένος του ΟΗΕ ανησυχεί επειδή τον Απρίλιο του 2001 δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Ath-Tawra διάταγμα που αφορά στη μεταχείριση των γυναικών που ανήκουν σε οικογένειες μέλη των οποίων καταζητούνται από τις αρχές και έχουν αναχωρήσει από τη χώρα. Σύμφωνα με το διάταγμα αυτό η σύλληψη των γυναικών αυτής της κατηγορίας εφαρμόζεται ως μέτρο πίεσης για το μέλος της οικογένειας που βρίσκεται στο εξωτερικό. Αναφέρεται επίσης συλλογική τιμωρία γυναικών, όπως βιασμοί και άλλες μορφές βασανιστηρίων. Σε απόφαση του 2002 η Επιτροπή του Ο.Η.Ε. για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Ιράκ υπογραμμίζει ότι ο βιασμός αποτελεί εργαλείο άσκησης πολιτικής. Υπογραμμίζεται ότι και οι άντρες υποφέρουν από αυτή τη μορφή των βασανιστηρίων.

Πορνεία

Αναφέρεται ότι τον Οκτώβριο του 2002 οι Fedayeen Saddam αποκεφάλισαν στη Βαγδάτη και σε άλλες περιοχές του Ιράκ δεκάδες γυναίκες ύποπτες πορνείας αφού τις συνέλαβαν και τις υπέβαλαν σε κακομεταχείριση. Διευκρινίζεται ότι οι εκτελέσεις δεν στηρίχθηκαν σε δικαστικές αποφάσεις. Άντρες ύποπτοι «μαστροπείας» αποκεφαλίστηκαν επίσης. Οι εκτελέσεις έλαβαν χώρα παρουσία αξιωματούχων του κόμματος Al Ba'ath. Όμως, ο Ειδικός Απεσταλμένος του Ο.Η.Ε. στην έκθεσή του του 2001 υπογραμμίζει ότι οι πληροφορίες που έλαβε ήσαν αντικρουόμενες όσον αφορά στους λόγους εκτέλεσης. Αργότερα ενημερώθηκε από την κυβέρνηση ότι ενώ η πορνεία δεν τιμωρείται με θανατική ποινή, η εσχάτη των ποινών προβλέπεται για την εκμετάλλευση και το εμπόριο των γυναικών. Οι πόρνες και οι ομοφυλόφιλοι υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Διατάγματος 234 και άρα εξαιρέθηκαν από την αμνηστία του 2001.

5.5 Παιδιά

Το Ιράκ κύρωσε τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού το 1994. Στις 24.9.1998 η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού υπογράμμισε με ανησυχία ότι η οικονομική εκμετάλλευση των παιδιών αυξήθηκε δραματικά τα τελευταία χρόνια. Η διαχείριση του Προγράμματος Πετρέλαιο για Τρόφιμα από την κυβέρνηση δεν έλαβε υπόψη τις ειδικές ανάγκες των παιδιών ηλικίας ενός έως πέντε ετών, παρά τις σχετικές οδηγίες του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ. Σύμφωνα με συνεχείς αλλά μη επιβεβαιωμένες αναφορές, είναι υψηλό το ποσοστό παιδικής θνησιμότητας στις νότιες επαρχίες επειδή η κυβέρνηση εφαρμόζει δόλια αναποτελεσματικό σύστημα διανομής φαρμάκων.

Η έκθεση του Γραφείου για το Πρόγραμμα του Ιράκ για το 2002 αναφέρει ότι η κακή διατροφή των παιδιών είναι στάσιμη στις βόρειες και στις κεντρο-νότιες περιοχές της χώρας ενώ το ποσοστό των παιδιών που δεν διατρέφονται σωστά είναι χαμηλότερο στο νότο. Αναφέρθηκε ότι για πέμπτη χρονιά η κυβέρνηση πραγματοποίησε σεμινάρια κατάρτισης τριών εβδομάδων για παιδιά ηλικίας 10 έως 15 ετών που εκπαιδεύτηκαν στη χρήση όπλων, στις μάχες σώμα με σώμα, στην πτώση από ελικόπτερο, και στις τακτικές του στρατού ξηράς. Αναφέρθηκαν επίσης περιπτώσεις αναγκαστικής στρατολόγησης στις Ειδικές Δυνάμεις Feddayeen Saddam των οποίων ηγείται ο Udai, γιος του Saddam Hussein. Στρατόπεδα λειτουργούν σε όλη τη χώρα και μόνο στη Βαγδάτη εκπαιδεύονται 8.000 παιδιά. Ανώτατοι στρατιωτικοί αξιωματούχοι που επιθεωρούσαν τα μαθήματα υπογράμμισαν ότι τα παιδιά ζουν σε συνθήκες «σωματικής και ψυχολογικής πίεσης» για 14 ώρες ημερησίως. Αναφέρθηκε επίσης ότι οικογένειες απειλήθηκαν ότι θα στερηθούν

την κάρτα συσσιτίου εάν αρνούνταν τη συμμετοχή των παιδιών τους στη στρατιωτική εκπαίδευση.

5.6 Επαγγελματικές Ομάδες

Η γενικότερη έλλειψη ελευθερίας έκφρασης και γνώμης οδήγησε στην εξορία χιλιάδες ιρακινούς διανοούμενους. Το Ιρακινό Κομμουνιστικό Κόμμα αναφέρει ότι μέλη του κόμματος Βα' ath διοικούν τις δύο οργανώσεις των ιρακινών συγγραφέων. Στις εκλογές ανάδειξης του Διοικητικού Συμβουλίου της Εθνικής Ένωσης Συγγραφέων και Δημοσιογράφων η Ένωση διχάστηκε ανάμεσα στους οπαδούς του Udaí και το Εθνικό Γραφείο Πολιτισμού και Ενημέρωσης του Κόμματος Βα' ath. Πιστεύεται ότι η μετανάστευση των συγγραφέων οφείλεται στη διαφθορά που επικρατεί στην Ένωση. Οι συγγραφείς που ζουν στο Ιράκ και όσοι έχουν διαφύγει στο εξωτερικό θεωρούνται απειλή για το καθεστώς. Οι ομάδες της αντιπολίτευσης θεωρούν την Ένωση Ιρακινών Δημοσιογράφων «βιτρίνα». Πρόσφατα οι ιρακινές αρχές άρχισαν να προσπαθούν να πείσουν τους μετανάστες συγγραφείς και δημοσιογράφους να επιστρέψουν στο Ιράκ καθώς στη χώρα είναι η αισθητή η έλλειψη των διανοουμένων.

5.7 Άλλες Ομάδες

Λιποτάκτες και Ανυπότακτοι

Σε αντίθεση με τις δραστικές τιμωρίες του παρελθόντος οι λιποτάκτες και οι ανυπότακτοι αντιμετωπίζουν με την επιστροφή τους στη χώρα βμηνη φυλάκιση. Τον Ιανουάριο του 1996 η κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι έπαψαν να εφαρμόζονται οι ποινές της αποκοπής των ώτων και του στιγματισμού με δαυλό και ότι προωθούσε τη δια νόμου κατάργησή τους. Τον Αύγουστο του 1996 το Επαναστατικό Συμβούλιο εξέδωσε το Διάταγμα 81 με το οποίο καταργήθηκαν οι προαναφερόμενες ποινές. Η πρόσφατη αμνηστία της 20.10.2002 περιλάμβανε και τους λιποτάκτες. Στις 30.10.2002 το Υπουργείο Άμυνας ανακοίνωσε ότι οι «ανυπότακτοι, οι λιποτάκτες και όσοι καταδικάστηκαν ή κρατούνταν για λόγους που αφορούσαν στη στρατιωτική τους θητεία» είτε βρίσκονται εντός είτε εκτός του Ιράκ υποχρεούνται να εμφανιστούν στις αρχές εντός 30 ημερών. Η προθεσμία αυτή έληξε στις 21.11.2002. Όμως, αναφέρεται ότι οι κυβερνητικές δυνάμεις συνέχισαν να αναζητούν και να συλλαμβάνουν τους λιποτάκτες που είχαν καταφύγει στις βαλτώδεις περιοχές του νοτίου Ιράκ. Πρόσφατη έκθεση βρετανο-δανικής αποστολής εμπειρογνομόνων αναφέρει ότι σε κάποιες περιπτώσεις οι λιποτάκτες μπορεί να αντιμετωπίσουν την ποινή του θανάτου.

Αναφέρθηκε ότι τον Απρίλιο του 2002 ένας κούρδος δολοφονήθηκε στο Κιρκούκ όταν αρνήθηκε να προσχωρήσει στις ταξιαρχίες του Απελευθερωτικού Στρατού της Ιερουσαλήμ al-Quds. Το περιστατικό αυτό διαφωτίζει το πρόβλημα που μπορεί να αντιμετωπίσουν οι ανυπότακτοι και οι λιποτάκτες αλλά δεν φαίνεται να αποτελεί διαδεδομένη πρακτική.

Ομοφυλόφιλοι

Κατά τον Ιρακινό Ποινικό Κώδικα η ομοφυλοφιλική συμπεριφορά μεταξύ ενηλίκων δεν αποτελεί αδίκημα. Όμως, η ομοφυλοφιλία είναι ταμπού για την κοινωνία και δεν υποστηρίζονται τα δικαιώματα των ομοφυλόφιλων, αντρών και γυναικών. Το άρθρο 395 του Ποινικού Κώδικα του 1969 ορίζει το 18^ο έτος ως ηλικία συναίνεσης για συμμετοχή σε ερωτική πράξη μεταξύ ομοφυλόφιλων. Αν ο ανήλικος είναι μεταξύ 15 και 18 ετών και δεν αντιστέκεται κατά την τέλεση της πράξης ο ενήλικας μπορεί να τιμωρηθεί με φυλάκιση έως επτά χρόνια. Όταν ο ανήλικος είναι 14 ετών ή νεαρότερος τότε η τιμωρία για τον ενήλικα ανέρχεται κατ' ανώτατο όριο στη 10ετή φυλάκιση. Αν και το πιο πρόσφατο διάταγμα της 5.8.2003 για χορήγηση αμνηστίας προβλέπει τη μείωση του χρόνου φυλάκισης των ιρακινών που εκτίουν τις ποινές τους εξαιρεί ρητά τα αδικήματα που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Διατάγματος 234 της 30.10.2001 για το σοδομι-

σμό, το βιασμό, τη μοιχεία και την πορνεία. Προφανώς, το Διάταγμα 234 προβλέπει αυστηρότερη ποινή για το σοδομισμό.